

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI SPÓŁKI
ZORTRAX S.A.
za rok 2019**

zortrax

Olsztyn, kwiecień 2020 r.

Spis treści

I.	Informacje ogólne	3
1.1.	Podstawowe dane Zortrax S.A.	3
1.2.	Przedmiot działalności Zortrax S.A.	4
1.3.	Udziały w innych podmiotach	5
1.4.	Zatrudnienie	5
II.	Władze Spółki	5
2.1.	Zarząd	5
2.2.	Prokurenci	6
2.3.	Rada Nadzorcza	6
2.4.	Akcjonariat.....	6
III.	OPIS DZIAŁALNOŚCI SPÓŁKI.....	7
3.1.	Działalność Zortrax S.A.	7
3.2.	Zdarzenia istotnie wpływające na działalność Spółki, jakie nastąpiły w roku obrotowym	8
3.3.	Istotne zdarzenia po zakończeniu okresu sprawozdawczego	10
IV.	Sytuacja finansowa spółki	11
4.1.	Sytuacja finansowa w 2019 roku.....	12
4.2.	Kluczowe finansowe wskaźniki efektywności związane z działalnością Spółki	15
4.3.	Przewidywana sytuacja finansowa.....	16
V.	Ważniejsze osiągnięcia w dziedzinie badań i rozwoju	16
VII.	Instrumenty finansowe oraz przyjęte przez jednostkę cele i metody zarządzania ryzykiem. ..	18
VIII.	Akcje własne	20
IX.	Oświadczenia.....	20

I. Informacje ogólne

1.1. Podstawowe dane Zortrax S.A.

Nazwa Spółki i forma prawna:	Zortrax Spółka Akcyjna
Nazwa skrócona:	Zortrax S.A.
Siedziba i adres:	ul. Lubelska nr 34, 10-409 Olsztyn
Kraj siedziby:	Polska
Numer telefonu:	+89 532 759 277
Strona internetowa:	www.zortrax.pl; www.zortrax.com
Adres poczty elektronicznej:	ir@zortrax.com
KRS:	0000564079
REGON:	281551179
NIP:	7393864289
Okres objęty sprawozdaniem:	01.01.2019 – 31.12.2019
Czas trwania Spółki:	nieoznaczony

Spółka została zarejestrowana, jako Zortrax spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Olsztynie, przez Sąd Rejonowy w Olsztynie, VIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego w dniu 10 grudnia 2013 r.

Na mocy uchwały Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników Zortrax sp. z o.o. z dnia 15 czerwca 2015 roku, nastąpiło przekształcenie Zortrax Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w spółkę Zortrax Spółka Akcyjna. Podmiot został zarejestrowany przez Sąd Rejonowy w Olsztynie, VIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, w dniu 25 czerwca 2015 r., pod numerem KRS: 0000564079. Założycielami Spółki byli wspólnicy spółki Zortrax spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, wpisani do księgi udziałów w dniu podjęcia uchwały o przekształceniu w spółkę akcyjną.

1.2. Przedmiot działalności Zortrax S.A.

Zortrax S.A. (dalej Zortrax) jest polskim dostawcą kompleksowych rozwiązań w obszarze druku 3D. Spółka jest jednym z czołowych producentów drukarek 3D typu desktop. Zortrax w swojej ofercie posiada autorskie drukarki 3D, materiały do druku 3D oraz urządzenia peryferyjne.

Spółka działa na rynkach na całym świecie sprzedając swoje produkty m.in. w największych krajach europejskich oraz na rynkach azjatyckich, a także w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej. Swoje produkty kieruje przede wszystkim do klientów biznesowych, natomiast drukarki 3D Zortrax są również wybierane przez klientów indywidualnych.

Przedmiotem działalności Spółki zgodnie z §7 Statutu jest: (i) produkcja pozostałych wyrobów z tworzyw sztucznych, (ii) produkcja elektronicznego sprzętu powszechnego użytku, (iii) produkcja maszyn do obróbki gumy lub tworzyw sztucznych oraz wytwarzania wyrobów z tych materiałów, (iv) naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń, (v) działalność agentów zajmujących się sprzedażą maszyn, urządzeń przemysłowych, statków i samolotów, (vi) sprzedaż hurtowa pozostałych maszyn i urządzeń, (vii) sprzedaż detaliczna prowadzona przez domy sprzedaży wysyłkowej lub Internet, (viii) działalność w zakresie inżynierii i związane z nią doradztwo techniczne, (ix) wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi, (x) badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie pozostałych nauk przyrodniczych i technicznych, (xi) działalność w zakresie specjalistycznego projektowania, (xii) pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, gdzie indziej niesklasyfikowana, (xiii) wynajem i dzierżawa samochodów osobowych i furgonetek, wynajem i dzierżawa pozostałych maszyn, urządzeń oraz dóbr materialnych, gdzie indziej niesklasyfikowane, (xiv) pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej, gdzie indziej niesklasyfikowana, (xv) pozostałe pozaszkolne formy edukacji, gdzie indziej niesklasyfikowane, (xvi) pozostała działalność usługowa, gdzie indziej niesklasyfikowana.

Przeważającym przedmiotem działalności Spółki jest produkcja maszyn do obróbki gumy lub tworzyw sztucznych oraz wytwarzania wyrobów z tych materiałów (PKD 28.96.Z).

1.3. Udziały w innych podmiotach

Zortrax S.A. nie posiada udziałów w innych podmiotach.

1.4. Zatrudnienie

Na dzień 31 grudnia 2019 roku liczba osób zatrudnionych przez Spółkę w przeliczeniu na pełne etaty wyniosła 105 osób, natomiast przeciętne zatrudnienie w 2019 roku wyniosło 92 osoby.

II. Władze Spółki

2.1. Zarząd

Na dzień 31 grudnia 2018 roku w skład Zarządu wchodził:

Pan Rafał Tomasiak – Prezes Zarządu

Pani Karolina Izabela Boładź – Członek Zarządu

Pan Paweł Grzegorz Czepan – Członek Zarządu

W dniu 12 czerwca 2019 Pan Paweł Czepan złożył rezygnację z pełnienia funkcji Członka Zarządu z tym samym dniem.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku skład Zarządu przedstawiał się następująco:

Pan Rafał Tomasiak – Prezes Zarządu

Pani Karolina Izabela Boładź – Członek Zarządu

W dniu 29 stycznia 2020 Rada Nadzorcza Zortrax S.A. podjęła decyzję o rozszerzeniu składu Zarządu Spółki. Uchwałą Rady Nadzorczej nr 2 z 29 stycznia 2020 do Zarządu powołany został Pan Mariusz Babula, który będzie pełnił funkcję Wiceprezesa Spółki. Zarząd w rozszerzonym składzie rozpoczął funkcjonowanie od dnia 01 lutego 2020 roku.

W dniu 03 marca 2020 roku Pani Karolina Izabela Boładź złożyła rezygnację z pełnienia funkcji członka Zarządu z dniem 31 marca 2020 roku.

Na dzień podpisania niniejszego sprawozdania w skład Zarządu wchodzi:

Pan Rafał Tomasiak – Prezes Zarządu

Pan Mariusz Babula – Wiceprezes Zarządu

2.2. Prokurenci

Na dzień 31 grudnia 2019 roku jak też do dnia podpisania niniejszego sprawozdania Zarządu, w Zortrax S.A. nie było osoby pełniącej funkcję Prokurenta.

2.3. Rada Nadzorcza

Na dzień 31 grudnia 2018r. w skład Rady Nadzorczej Spółki wchodziło:

- Pan Łukasz Marek Piasecki – Przewodniczący Rady Nadzorczej
- Pan Sergiusz Michał Kielian - Członek Rady Nadzorczej
- Pan Przemysław Krzemieniecki - Członek Rady Nadzorczej
- Pan Aleksander Baryś - Członek Rady Nadzorczej
- Pan Jarosław Jędrzejowski – Członek Rady Nadzorczej

Pan Łukasz Piasecki złożył rezygnację z pełnienia funkcji Członka Rady Nadzorczej Spółki z dniem 20 grudnia 2019, stąd na dzień 31 grudnia 2019 roku jak też na dzień sporządzenia niniejszego Sprawozdania Zarządu, skład Rady Nadzorczej przedstawiał się następująco:

- Pan Przemysław Krzemieniecki - Członek Rady Nadzorczej
- Pan Sergiusz Michał Kielian - Członek Rady Nadzorczej
- Pan Aleksander Baryś - Członek Rady Nadzorczej
- Pan Jarosław Jędrzejowski – Członek Rady Nadzorczej

Na mocy uchwały Rady Nadzorczej nr 1 z dnia 29 stycznia 2020 roku, od 1 lutego 2020 roku, funkcję Przewodniczącego Rady Nadzorczej pełni Pan Przemysław Krzemieniecki.

2.4. Akcjonariat

Na dzień 31 grudnia 2019 roku jak i na dzień przekazania niniejszego sprawozdania struktura akcjonariatu przedstawia się następująco:

Akcjonariusz	Liczba akcji (szt.)	%	Liczba głosów na WZ	%
Marcin Olchanowski	2 868 900,00	38,44%	4 368 900,00	41,76%
Rafał Tomasiak	1 000,00	0,01%	2 000,00	0,02%
Terra Corp sp. z o.o. sp. kom.	2 428 000,00	32,54%	1 046 250,00	10,00%
Pozostali	2 164 600,00	29,01%	2 164 600,00	20,69%
Razem	7 462 500,00	100,00%	7 581 750,00	72,47%

*Terra Corp sp. z o.o. sp. kom. (podmiot powiązany z Panem Rafałem Tomasiakiem)

W powyższej tabeli liczba głosów nie stanowi 100%, ponieważ zgodnie z zapisami § 9a ust. 2 Statutu Spółki, do dnia dopuszczenia akcji Spółki serii B, C i D do obrotu na rynku regulowanym, prawo głosu akcjonariusza dysponującego powyżej jednej dziesiątej ogółu głosów w Spółce jest ograniczone w ten sposób, że taki akcjonariusz nie może wykonywać prawa głosu powyżej jednej dziesiątej ogółu głosów w Spółce. Ograniczenia, o których mowa w zapisach § 9a ust. 2 i § 9a ust.3 Statutu Spółki, mają zastosowanie do wykonywania prawa głosu przez podmioty inne niż: i) Akcjonariusz I (tj. Pan Rafał Tomasiak) i jego spadkobiercy, ii) Akcjonariusz II (tj. Pan Marcin Olchanowski) i jego spadkobiercy, ii) Akcjonariusz Zobowiązany – tj. każdy akcjonariusz dysponujący więcej niż jedną dziesiątą ogółu głosów, który celem wyłączenia ograniczenia i kumulacji, o których mowa w § 9a ust. 2 i § 9a ust.3 Statutu Spółki, przedstawi Spółce dokument wystawiony przez firmę inwestycyjną, z którą Spółka zawarła umowę depozytu akcji, potwierdzający nabycie przez Akcjonariusza Zobowiązanego wszystkich akcji przedstawionych do wykupu w odpowiedzi na zgłoszoną ofertę nabycia wszystkich akcji Spółki akcjonariuszom Spółki, których akcje w dacie złożenia oferty, o której mowa w § 9a ust. 5, są zarejestrowane w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych lub zdeponowane w firmie inwestycyjnej, z którą Spółka zawarła umowę depozytu, za cenę za jedną akcję nie niższą niż najwyższa cena wyrażona w złotych polskich zapłacona przez Akcjonariusza Zobowiązanego przed złożeniem tej oferty.

W 2019 roku oraz do dnia publikacji niniejszego sprawozdania Spółka nie dokonała nowej emisji akcji.

III. OPIS DZIAŁALNOŚCI SPÓŁKI

3.1. Działalność Zortrax S.A.

Zortrax S.A. jest polskim dostawcą kompleksowych rozwiązań w obszarze druku 3D. Spółka w ciągu sześciu lat funkcjonowania zbudowała silną pozycję na globalnym rynku, stając się jednym z czołowych

producentów drukarek 3D typu desktop. Zortrax w swojej ofercie posiada pięć autorskich Drukarek 3D: Zortrax M200 Plus, Zortrax M300 Plus, Zortrax M300 Dual, Zortrax Inventure oraz Zortrax Inkspire, unikalne Oprogramowanie Z-SUITE, dedykowane Materiały Do Druku 3D i Urządzenia Peryferyjne: Hepa Cover, DSS Station, Ultrasonic Cleaner oraz urządzenie do post-processingu wydruków tj. Zortrax Apoller.

Spółka działa na rynkach na całym świecie sprzedając swoje produkty m.in. w największych krajach europejskich, na rynkach azjatyckich, oraz w Australii i Oceanii, Afryce, Ameryce Północnej i Południowej. Głównym odbiorcą produktów oferowanych przez Spółkę jest sieć Partnerów, którzy prowadzą dystrybucję i sprzedaż detaliczną produktów oferowanych przez Zortrax. Spółka, prowadząc sprzedaż również poprzez własne Kanały Sprzedaży Bezpośredniej, dociera do odbiorców docelowych, będących zbieżnymi z odbiorcami docelowymi Partnerów marki Zortrax. Odbiorcami docelowymi produktów Zortrax są m.in. projektanci przemysłowi, artyści, projektanci mody, architekci, inżynierowie. Specjaliści ci prowadzą działalność zarobkową, w której wykorzystanie druku 3D ma bezpośrednie przełożenie na generowane przez nich przychody. Są to zarówno profesjonaliści prowadzący działalność jednoosobowo, pracownicy sektora małych i średnich przedsiębiorstw, jak i duże korporacje działające m.in. w branżach: motoryzacyjnej, elektronicznej, medycznej, Fast Moving Consumer Goods (FMCG), lotniczej, zbrojeniowej czy w robotyce.

Ideą działalności Zortrax jest stosowanie nowatorskich rozwiązań i wysokiej jakości materiałów zapewniających wysoką jakość i precyzję druku, a jednocześnie umożliwiającą drukowanie profesjonalistom oraz osobom nie posiadającym specjalistycznej wiedzy i umiejętności z zakresu druku 3D. Spółka nieustannie prowadzi dalsze prace badawczo-rozwojowe w celu ulepszenia metod druku i poprawy precyzji Drukarek 3D oraz wprowadzenia do oferty nowych modeli Drukarek 3D i materiałów do druku, a także udoskonalania autorskiego Oprogramowania Z-SUITE.

3.2. Zdarzenia istotnie wpływające na działalność Spółki, jakie nastąpiły w roku obrotowym

W omawianym okresie sprawozdawczym Zortrax S.A. koncentrował się przede wszystkim na rozwoju organicznym. Prowadzono działania zmierzające do zwiększenia bazy klientów oraz pozyskania nowych rynków. W zakresie oferty produktowej, w styczniu 2019 Zortrax S.A. wprowadził do sprzedaży urządzenie do post processingu wydruków – Apoller. W maju 2019 roku rozpoczęto sprzedaż nowej drukarki 3D tj. Zortrax M300 Dual, która pracuje w technologii LPD Plus. Urządzenie posiada dwie dysze i jednocześnie drukuje model oraz rozpuszczalny w wodzie materiał podporowy. Przychody ze sprzedaży nowowprowadzonych urządzeń stanowią łącznie 21,7% przychodów ze sprzedaży produktów.

Zortrax S.A. planuje rozszerzenie swojej działalności o segment Industrial. W omawianym okresie sprawozdawczym Spółka prowadziła testy nowej drukarki przemysłowej – Zortrax Endureal (nazwa projektowa Designer), pracującej w technologii LPD Plus. Zortrax Endureal ma zaawansowany system podwójnej ekstruzji przystosowany do druku wysokotemperaturowych materiałów z rozpuszczalnymi strukturami podporowymi. Projekt ten w latach ubiegłych był finansowany ze środków UE, natomiast w 2019 roku Spółka kontynuowała dalsze prace, finansując je własnymi środkami. Urządzenie zostanie wdrożone do sprzedaży w II kw. 2020 roku. Będzie to pierwsza drukarka Zortrax sprzedawana w nowym dla Spółki segmencie.

W okresie 12 miesięcy 2019 roku Spółka prowadziła też inne projekty, którym zostało przyznane wsparcie w latach ubiegłych. Pracowano nad opracowaniem innowacji produktowej w postaci desktopowego plotera laserowego. Projekt ten był realizowany w ramach Osi Priorytetowej I „Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur”, Działania 1.2 „Innowacyjne Firmy”, Poddziałania 1.2.1 „Działalność B+R przedsiębiorstw”, RPO województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2014-2020, finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Niniejszy projekt został zakończony zgodnie z przyjętym harmonogramem, tj. w grudniu 2019 roku. Całkowita wartość projektu wyniosła 2,7 mln zł, a przyznane dofinansowanie to 1,4 mln zł.

W dniu 03 grudnia 2019 roku została podpisana umowa na realizację projektu pod nazwą *„Zwiększenie konkurencyjności ZORTRAX S.A. poprzez udział w targach międzynarodowych i wyjazdach biznesowych”*. Projekt o wartości 492 tys. zł i dofinansowaniu 339 tys. zł jest realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 działanie 1.3 Przedsiębiorczość (Wsparcie przedsiębiorczości), poddziałanie 1.3.5 Usługi dla MŚP.

Celem strategicznym Zortrax jest zwiększenie skali działalności przy ciągłym rozwoju stosowanej technologii i oferty produktowej. Zrealizowanie planów strategicznych Spółki wiąże się z zapewnieniem odpowiedniego poziomu finansowania.

W omawianym okresie sprawozdawczym, Spółka finansowała swoją działalność głównie środkami pochodzącymi z wyemitowanych obligacji, kredytem obrotowym oraz środkami pochodzącymi z przyznanych dotacji. Opcja pozyskania kapitału na dalszy rozwój poprzez emisję akcji nowej serii i wejście na rynek regulowany GPW również jest rozważana.

Jednym ze stałych źródeł finansowania Zortrax S.A. są obligacje. W dniu 06 grudnia 2019 roku do skutku doszła emisja 12-miesięcznych obligacji serii F na okaziciela w wysokości 3.312.000 zł. Z kolei dnia 11 grudnia 2019 roku dokonano wykupu obligacji serii E1 i E2 w wysokości 3.440.000 zł.

W wyniku powyższych transakcji saldo zobowiązań z tytułu obligacji na dzień 31 grudnia 2019 roku wyniosło 3.312.000 zł i było niższe o 128 .000 zł w porównaniu do 31 grudnia 2018 roku.

Środki finansowe z opisanych powyżej emisji obligacji, zostały przeznaczone na kapitał obrotowy.

Spółka finansuje swoją działalność również kredytem obrotowym, zaciągniętym w banku PKO BP S.A. W dniu 29.01.2019 podpisano Aneks nr 2 przedłużający niniejszy kredyt do wysokości 5.000.000 zł. Zgodnie z obowiązującą umową, w ciągu roku obrotowego tj. od kwietnia do listopada 2019, kredyt ten był spłacany w miesięcznych ratach w wysokości 100.000 zł.

3.3. Istotne zdarzenia po zakończeniu okresu sprawozdawczego

Istotne zdarzenia po zakończeniu okresu sprawozdawczego:

1. W dniu 05 lutego 2020 roku, został podpisany Aneks nr 6 do umowy kredytu w rachunku bieżącym z PKO BP S.A. Kredyt został udzielony na 12 miesięcy tj. do dnia 07 lutego 2021 roku. Kwota kredytu wynosi 3.400.000 zł przy czym, zgodnie z zapisami niniejszej umowy, począwszy od kwietnia 2020 roku, nastąpi comiesięczne obniżanie przyznanego limitu kredytowego o 100 tys. zł. Tym samym, od 30 listopada 2020 roku, wysokość przyznanego limitu ulegnie zmniejszeniu do 2.600.000 zł. Zabezpieczeniem niniejszego kredytu są weksel własny in blanco, zastaw rejestrowy na zapasach Spółki zlokalizowanych w Olsztynie przy ulicy Lubelskiej 34, przelew wierzytelności pieniężnej z tytułu ubezpieczenia zapasów, umowne prawo potrącania wierzytelności PKO BP S.A. z tytułu umowy z wierzytelności posiadacza rachunku bankowego wobec PKO BP S.A., gwarancja spłaty kredytu udzielona przez Bank Gospodarstwa Krajowego w ramach portfelowej linii gwarancyjnej de minimis w kwocie stanowiącej 60% kwoty kredytu.

W związku z pandemią wirusa COVID-19, Spółka zwróciła się do banku o zawieszenie spłat rat kredytowych. W dniu 09 kwietnia 2020 został podpisany stosowny aneks, w którym bank odstąpił od obniżania kwoty kredytu do lipca 2020. Począwszy od sierpnia br. do listopada br. utrzymane zostało miesięczne obniżanie kredytu o 100 tys. zł.

2. W dniu 04 marca 2020 roku podpisana została umowa na realizację projektu pod nazwą *„Opracowanie wysokorozdzielczej drukarki 3D wykorzystującej do druku żywice światłoutwardzalne - przeprowadzenie badań przemysłowych, prac rozwojowych i pierwszej produkcji”*. Projekt o wartości 3,3 mln zł i dofinansowaniu 1,9 mln zł jest realizowany w ramach

Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 działanie 1.2 Innowacyjne firmy, poddziałanie 1.2.1 Działalność B+R przedsiębiorstw .

IV. Sytuacja finansowa spółki

Wybrane dane finansowe – rachunek wyników

	01.01.2019	01.01.2018
	31.12.2019	31.12.2018
Przychody ze sprzedaży	39 872 695	33 899 355
Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów	22 167 007	14 956 755
Zysk (strata) brutto ze sprzedaży (A-B)	17 705 689	18 942 600
Koszty sprzedaży	11 067 374	9 616 263
Koszty ogólnego zarządu	11 973 067	11 976 701
Zysk (strata) ze sprzedaży (C-D-E)	-5 334 752	-2 650 364
Pozostałe przychody operacyjne	1 848 690	734 347
Pozostałe koszty operacyjne	882 273	1 103 218
Zysk (strata) na działalności operacyjnej	-4 368 335	-3 019 234
Przychody finansowe	25 337	670 052
Koszty finansowe	693 216	975 287
Zysk (strata) brutto	-5 036 214	-3 324 470
Podatek dochodowy	-507 804	-136 935
Zysk (strata) netto	-4 528 410	-3 187 535

Wybrane dane finansowe – bilans

	31.12.2019	31.12.2018
Suma aktywów	58 593 887	64 735 653
Aktywa trwałe w tym:	38 316 567	32 692 400
wartości niematerialne i prawne	19 492 349	13 262 209
rzeczowe aktywa trwałe	16 173 135	18 121 154
długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	2 651 082	1 309 037
Aktywa obrotowe, w tym:	20 277 320	32 043 254
Zapasy	8 406 637	15 137 476
należności handlowe	1 666 391	2 238 869
pozostałe należności	2 533 560	1 549 015
inwestycje krótkoterminowe	4 213 622	3 689 202
rozliczenia międzyokresowe czynne	3 457 110	9 428 691

Suma pasywów	58 593 887	64 735 653
Kapitał własny	44 196 622	48 725 032
Rezerwy na zobowiązania	2 931 474	2 046 528
Zobowiązania długoterminowe	47 757	2 151 135
Zobowiązania z ty. kredytów, pożyczek i obligacji	7 174 220	8 433 337
Zobowiązania handlowe	1 077 324	1 322 471
Pozostałe zobowiązania	410 178	538 987
Rozliczenia międzyokresowe bierne	2 756 313	1 518 163

4.1. Sytuacja finansowa w 2019 roku

W 2019 roku Zortrax S.A. wypracował 39,8 mln zł przychodów ze sprzedaży, wobec 33,8 mln zł w 2018 roku, odnotowując tym samym wzrost o 17,6% r/r.

Niezmiennie, w trakcie roku obrotowego Spółka koncentrowała się na pozyskiwaniu partnerów na strategicznych rynkach oraz wdrażaniu innowacji produktowych.

W ciągu analizowanego okresu, Spółka wprowadziła do oferty dwa nowe produkty. W styczniu 2019 rozpoczęto sprzedaż Apollera – urządzenia do wygładzania wydruków, którego produkcja odbywa się w całości w Polsce. Zgodnie z przyjętym harmonogramem wdrożeń produktów, w maju weszła do sprzedaży kolejna drukarka – M300 Dual. Drukarka ta posiada dwie dysze i jednocześnie drukuje model oraz rozpuszczalny w wodzie materiał podporowy. W 2019 roku odbyła się premiera medialna pierwszej drukarki Zortrax dedykowanej profesjonalnym zastosowaniom medycznym i przemysłowym. Regularna sprzedaż urządzenia zaplanowana jest na II kwartał 2020 roku.

W 2019 roku struktura przychodów ze sprzedaży nie uległa zmianie. Drukarki 3D oraz urządzenia peryferyjne stanowią największy, 64,4% udział w strukturze sprzedaży. Kolejną grupę asortymentową w strukturze stanowią materiały i towary tj. filamenty, żywice oraz części zamienne. Odpowiadają one za 30,5% generowanej sprzedaży. Trzecią grupę stanowią usługi z 5,2% udziałem w całkowitych przychodach ze sprzedaży Spółki. W tej kategorii ujmowane są usługi związane z serwisem, transportem oraz materiałami marketingowymi.

Największa część obrotów wypracowywana jest w Europie (52,3% udział w strukturze przychodów ze sprzedaży bez uwzględnienia Polski). Sprzedaż do pozostałych krajów nie należących do UE stanowi 37,4%, natomiast sprzedaż krajowa stanowi 10,4% udział w strukturze przychodów ze sprzedaży. Najważniejszymi rynkami zbytu w okresie sprawozdawczym były: Francja, Polska, Niemcy, Japonia i Belgia.

Analizując wyniki finansowe za 2019 rok zauważalny jest spadek rentowności. Uzyskana marża na sprzedaży brutto wyniosła w omawianym okresie sprawozdawczym 44,4% i była niższa o 11,5 p.p. w porównaniu do wyniku z roku ubiegłego. Czynniki, które miały wpływ na taką sytuację było dostosowanie cen niektórych produktów do warunków panujących na rynku, z drugiej strony wzrosły koszty transportu ze względu na konieczność organizacji transportu lotniczego dla wybranych dostaw. Koszty sprzedaży, które dotyczą głównie wysyłek do klientów i kosztów obsługi klientów oraz kosztów marketingowych wzrosły o 1,4 mln zł tj. o 15,1% r/r., natomiast ich udział w stosunku do wygenerowanej sprzedaży nie zmienił się znacząco (27,8% w 2019 vs. 28,4% w 2018).

Koszty ogólnego Zarządu pozostały na tym samym poziomie co w roku ubiegłym. W kategorii tej ujmowane są koszty administracyjno-operacyjne związane z bieżącym funkcjonowaniem firmy oraz koszty działu R&D. W model biznesowy Zortrax S.A. wpisana jest działalność badawczo-rozwojowa, która wymaga ponoszenia stałych nakładów finansowych. Warto zaznaczyć, że w roku 2019 koszty działu R&D stanowiły 46,6% kosztów ogólnego zarządu, w roku analogicznym było to 34,4%. Efekty tych prac w postaci wdrożeń produktowych widoczne są dopiero po okresie roku nawet do kilku lat. Co istotne, w bieżących kosztach ogólnego zarządu, ujmowane są koszty projektów w części badawczej, które obciążają wynik finansowy, natomiast w rozliczeniach międzyokresowych mogą być ujawniane nakłady na projekty, które osiągnęły odpowiedni poziom zaawansowania technologicznego.

Analizując rachunek wyników za okres 12 miesięcy 2019 roku, istotną pozycję stanowią pozostałe przychody i koszty operacyjne. W pozostałych przychodach operacyjnych, ujęto kwotę dotacji w wysokości 1,3 mln zł, która dotyczy realizowanego projektu dotacyjnego w części badawczej oraz 510 tys. zł pozostałych przychodów operacyjnych, związanych m.in. z nadwyżkami inwentaryzacyjnymi, cesją leasingu oraz odszkodowaniami. W pozostałych kosztach operacyjnych, w kwocie 882 tys. zł ujęto m.in. niedobory inwentaryzacyjne oraz odpisy aktualizujące należności.

Powyżej opisane zdarzenia miały wpływ na osiągnięte przez Zortrax S.A. wyniki w roku 2019. Wartość EBITDA spadła z 475 tys. zł w 2018 roku do -88,2 tys. zł.

Działalność spółki narażona jest na wahania kursów walut. W ponad 90%, przychody ze sprzedaży Zortrax generowane są w walucie obcej. Większość kosztów produkcyjnych również realizowana jest w walucie, natomiast walutą prezentacyjną jest PLN. W związku z tym, różnice kursowe powstają zarówno z wycen należności, zobowiązań, jak również wycen środków pieniężnych na rachunkach. W przeciwieństwie do roku 2018, kiedy dodatnie różnice kursowe wyniosły 658 tys. zł, w okresie sprawozdawczym odnotowane zostały ujemne różnice kursowe w wysokości 150 tys. zł.

W okresie 12 miesięcy 2019 roku spółka wykazała stratę netto w wysokości 4,5 mln zł wobec 3,1 mln straty w 2018 roku.

Bilans

Według stanu na dzień 31 grudnia 2019 roku, aktywa trwałe Zortrax S.A. wykazały wzrost o 17,2% w porównaniu do stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku, tj. o 5,6 mln zł. Miało to związek głównie z finalizacją części projektów rozwojowych wykazywanych w wartościach niematerialnych i prawnych, które wzrosły o 47% r/r tj. o 6,2 mln zł. W 2019 roku spółka nie realizowała znaczących inwestycji w środki trwałe, stąd ich spadek głównie o odpisy umorzeniowe.

Aktywa obrotowe na dzień 31.12.2019 wyniosły 20,2 mln zł i były o 36,7% tj. o 11,7 mln zł niższe w porównaniu do stanu na dzień 31.12.2018 roku. Największe spadki zanotowano w kategorii zapasów oraz krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych. Zapasy były niższe o 6,7 mln zł w ujęciu r/r. Natomiast nie uwzględniając zaliczek na dostawy, stan zapasów był niższy o 1,8 mln zł.

Niższa wartość krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych tj. o 5,9 mln zł r/r była spowodowana ukończeniem projektów rozwojowych i przeniesieniem ich do wartości niematerialnych i prawnych.

Wskutek zwiększenia ilości przedpłat na zamówienia sprzedażowe, wskaźnik rotacji należności handlowych zmniejszył się o ponad 19,1 dni (spadek z 37,0 dni do 17,9 dni), a stan należności handlowych na dzień 31.12.2019 roku wykazał spadek o 0,5 mln zł w porównaniu do stanu na dzień 31.12.2018 r.

Na dzień 31.12.2019 zmniejszeniu r/r uległ również stan środków pieniężnych z 3,3 mln zł do 2,7 mln zł.

Kapitał własny Zortrax S.A. na dzień 31 grudnia 2019 roku wyniósł 44,1 mln zł i stanowił 75,4% pasywów ogółem. Obserwowany spadek kapitału własnego o 9,3% w porównaniu do analogicznego okresu roku ubiegłego wynika z poniesienia w 2019 roku straty netto. Zobowiązania długoterminowe na dzień 31 grudnia 2019 roku wyniosły 47,7 tys. zł i dotyczyły długoterminowej części zobowiązań leasingowych natomiast pożyczki udzielone przez akcjonariuszy, które były wykazywane w tej pozycji w roku ubiegłym, zostały częściowo spłacone, a reszta przeniesiona do zobowiązań krótkoterminowych.

Zobowiązania krótkoterminowe według stanu na 31.12.2019 roku wyniosły 8,6 mln zł i były o 1,6 mln zł niższe w porównaniu do poprzedniego okresu sprawozdawczego. Na spadek zobowiązań krótkoterminowych istotny wpływ miały głównie spłaty kredytu obrotowego oraz części pożyczek udzielonych przez akcjonariuszy (tj. spadek o 929,4 tys. zł), niższa emisja obligacji serii F (tj. spadek o 124,9 tys. zł) oraz spłaty leasingów (tj. spadek o 204,7 tys. zł). Saldo zobowiązań handlowych na koniec

okresu sprawozdawczego wyniosło 1 mln zł i również było niższe względem stanu na 31.12.2018 tj. o 245,1 tys. zł, a wskaźnik rotacji zobowiązań handlowych w dniach skrócił się z 21,8 dni do 10,98 dni.

W wyniku opisanych zdarzeń, wskaźnik ogólnego zadłużenia na dzień 31.12.2019 roku wyniósł 0,25, czyli utrzymał poziom z roku ubiegłego. Wskaźnik płynności bieżącej w omawianym okresie sprawozdawczym wyniósł 2,34 wobec 3,11 w okresie porównywalnym.

4.2. Kluczowe finansowe wskaźniki efektywności związane z działalnością Spółki

Poniżej zaprezentowano finansowe wskaźniki istotne dla oceny sytuacji Spółki. Wskaźniki te zostały opisane w punkcie 4.1.

	2019	2018
1. Marża brutto na sprzedaży	44,41%	55,88%
2. EBITDA (w tys. zł)	-88,25	474,70
3. Rentowność EBITDA	-0,22%	1,40%
4. wskaźnik ogólnego zadłużenia	0,25	0,25
5. wskaźnik rotacji należności handlowych w dniach	17,87	37,01
6. wskaźnik rotacji zobowiązań handlowych w dniach	10,98	21,87
7. wskaźnik płynności bieżącej	2,34	3,11

Metodologia liczenia:

1. Marża brutto na sprzedaży – relacja wyniku brutto na sprzedaży do przychodów ze sprzedaży.
2. EBITDA –zysk/strata z działalności operacyjnej (EBIT) powiększone o koszty niepieniężne (Amortyzacja).
3. Rentowność EBITDA - relacja zysku z działalności operacyjnej powiększonego o amortyzację do przychodów netto ze sprzedaży.
4. Wskaźnik ogólnego zadłużenia - relacja zobowiązań ogółem do aktywów ogółem.
5. Wskaźnik rotacji należności handlowych w dniach - wyrażony w dniach stosunek średniego stanu należności handlowych (stanu na początek i na koniec okresu podzielonego przez 2) x liczba dni w danym okresie (dla każdego roku przyjęto 365 dni) do przychodów ze sprzedaży.
6. Wskaźnik rotacji zobowiązań handlowych w dniach - wyrażony w dniach stosunek średniego stanu zobowiązań handlowych (stanu na początek i na koniec okresu podzielonego przez 2) x liczba dni w danym okresie (dla każdego roku przyjęto 365 dni) do przychodów ze sprzedaży.

7. Wskaźnik płynności bieżącej - stosunek stanu majątku obrotowego na koniec danego okresu do stanu zobowiązań krótkoterminowych na koniec danego okresu.

4.3. Przewidywana sytuacja finansowa

W 2020 roku Zortrax S.A. zamierza kontynuować prace nad zwiększaniem skali działalności przy ciągłym rozwoju stosowanej technologii i oferty produktowej. Obecnie Spółka pracuje nad dywersyfikacją sieci dystrybutorów i resellerów na kluczowych rynkach. Dodatkowo, na 2020 rok planowane są wdrożenia nowych produktów, w tym w nowym dla Spółki segmencie przemysłowym. Działania te w ocenie Zarządu Spółki będą miały wpływ na wzrost generowanych przychodów ze sprzedaży.

Realizacja zamierzeń strategicznych może się wiązać z koniecznością pozyskania dodatkowego finansowania. Rozważane są różne dostępne Spółce scenariusze pozyskania finansowania na szeroko pojętym rynku finansowym jak też udział Spółki w projektach współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej. Istotnym czynnikiem, który wpłynie na możliwość realizacji zamierzeń opisanych powyżej jest rozprzestrzenianie się epidemii wirusa COVID-19. Do dnia podpisania niniejszego sprawozdania Spółka obserwuje znaczny spadek sprzedaży, w porównaniu do analogicznego okresu roku 2019. Jednak nie jest możliwe przedstawienie precyzyjnych danych liczbowych, dotyczących potencjalnego wpływu obecnej sytuacji na jednostkę. Ewentualny wpływ zostanie uwzględniony w księgach rachunkowych i sprawozdaniu finansowym za rok 2020.

V. Ważniejsze osiągnięcia w dziedzinie badań i rozwoju

Spółka funkcjonuje w wymagającym obszarze nowych technologii, a dzięki zrozumieniu potrzeb grupy docelowej, tworzy kompletne i intuicyjne rozwiązania, które przyczyniają się do udoskonalania codziennej pracy specjalistów z różnych branż. Innowacyjność jest podstawową cechą modelu biznesowego Zortrax. Rozwój działalności w zakresie badań i rozwoju, przekłada się na rozwój Ekosystemu Zortrax, który jest kluczowym elementem realizacji strategii Spółki. Doświadczenie użytkownika traktowane jest jako priorytet w badaniach i projektowaniu nowych procesów i produktów tworzonych przez Zortrax.

Osiągnięcia w dziedzinie badań i rozwoju w 2019 roku:

1. Sfinalizowanie prac rozwojowych dotyczących urządzenia do wygładzania wydruków (Apoller). Zakończenie projektu i sprzedaż pierwszych urządzeń odbyła się w styczniu 2019 roku.

Technologia zastosowana w urządzeniu umożliwia obieg oparów substancji chemicznej wewnątrz komory, co pozwala na szybką i dokładną obróbkę wydrukowanych przedmiotów. Apoller pozwala na możliwość wyboru jednego z kilku profili wygładzenia, skonfigurowanych tak, aby zapewnić satysfakcjonujący efekt końcowy.

2. Sfinalizowanie prac rozwojowych dotyczących nowej drukarki M300 Dual. Zakończenie projektu i sprzedaż pierwszych urządzeń odbyła się w maju 2019 roku. Nowe urządzenie posiada głowice drukujące o dwóch dyszach, z której jedna jest przeznaczona do druku materiału modelowego, a druga do druku materiału podporowego, który jest rozpuszczalny w wodzie lub w innych płynach.

W 2019 roku Spółka kontynuowała prace nad projektami, które uzyskały dofinansowanie w latach ubiegłych tj.:

1. W ciągu analizowanego okresu sprawozdawczego Zortrax S.A. kontynuował prace nad opracowaniem innowacji produktowej w postaci desktopowego plotera laserowego, który poszerzy listę produktów oferowanych przez Spółkę. Projekt realizowany był w ramach Osi Priorytetowej I „Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur”, Działania 1.2 „Innowacyjne Firmy”, Poddziałania 1.2.1 „Działalność B+R przedsiębiorstw”, RPO województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2014-2020, finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Całkowita wartość projektu wyniosła 2,7 mln zł, a przyznane dofinansowanie to 1,4 mln zł. Niniejszy projekt został zakończony zgodnie z przyjętym harmonogramem, tj. w grudniu 2019 roku.
2. Projekt pod nazwą „Uzyskanie ochrony na wynalazki i wzory przemysłowe dla nowego urządzenia z segmentu postprodukcji modeli 3D”, realizowany w ramach Działania 2.3. Proinnowacyjne usługi dla przedsiębiorstw, Poddziałanie 2.3.4. Ochrona własności przemysłowej Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, 2014-2020 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

VI. Perspektywy dalszego rozwoju

Zortrax prowadzi swoją działalność w branży druku 3D, która należy do jednej z najdynamiczniej rozwijających się branż na świecie. Wzrost sprzedaży drukarek desktopowych wynika z rosnącego zainteresowania drukarkami przez przedsiębiorstwa, które wykorzystują je do przygotowywania m.in. prototypów, w tym także przez branże specjalistyczne tj. lotnictwo, medycyna i motoryzacja.

W związku z powyższym Spółka spodziewa się, iż w najbliższych latach utrzyma się wzrost zainteresowania na Drukarki 3D z oferty Zortrax.

Spółka zamierza kontynuować prace badawczo-rozwojowe rozpoczęte w latach ubiegłych, jak też rozpocząć nowe projekty, które pozwolą w przyszłości rozszerzyć ofertę produktową Zortrax.

Zakres prowadzonych prac rozwojowych dotyczy nowatorskich rozwiązań z dziedziny druku 3D na poziomie produktowym (nowe urządzenia, materiały do druku 3D), jak i informatycznym (oprogramowanie).

Wraz z rozwojem nowych produktów, w 2019 roku Spółka uruchomiła część procesów związanych z produkcją urządzeń w Polsce. Pierwszym produktem w całości powstającym w kraju jest urządzenie do Post-Processingu Wydruków.

W 2020 roku Spółka planuje rozszerzenie swojej działalności i wejście z ofertą w segment przemysłowego druku 3D z drukarką Zortrax Endureal.

VII. Instrumenty finansowe oraz przyjęte przez jednostkę cele i metody zarządzania ryzykiem.

Do głównych instrumentów finansowych, z których korzysta Spółka, należą obligacje, kredyty w rachunku bieżącym oraz leasingi. Spółka posiada również aktywa finansowe, takie jak należności z tytułu dostaw i usług oraz środki pieniężne, które powstają bezpośrednio w toku prowadzonej przez nią działalności. Główne rodzaje ryzyka wynikające z instrumentów finansowych stosowanych w Spółce obejmują ryzyko kursowe, stopy procentowej, przepływów pieniężnych, ryzyko płynności oraz ryzyko kredytowe.

Ryzyko kursowe

Zortrax prowadzi sprzedaż oferowanych produktów w walutach PLN, EUR, USD, GBP i CAD, z tego 89,7% wpływów stanowi waluta obca.

W 2019 r. przychody Spółki realizowane w USD stanowiły 36,3% przychodów ze sprzedaży ogółem, natomiast udział przychodów realizowanych w EUR stanowił 49,6% przychodów ze sprzedaży ogółem. Udział PLN stanowił 10,3%, a pozostałe waluty (w tym GBP, JPY, CAD) odpowiadają za pozostałe 3,8% przychodów ze sprzedaży.

W zakresie struktury kosztów i inwestycji, 58,3% płatności realizowano w walucie krajowej, 3,6% EUR, 38,0% w USD, w pozostałych walutach 0,1%. W zakresie kosztów produkcji, Spółka realizuje płatności w 83% w USD i EUR, co częściowo ogranicza ryzyko kursowe. Wykorzystywany jest więc hedging

(zabezpieczenie, ang. hedge) naturalny, czyli zobowiązania w danej walucie opłacane są z wygenerowanych wpływów w tej samej walucie. Na pokrycie pozostałych kosztów, w tym kosztów wynagrodzeń wymagana jest jednak sprzedaż waluty. Tego rodzaju operacje odbywają się na podstawie monitorowania i śledzenia zmiany kursów poszczególnych walut. Spółka nie prowadzi rachunkowości zabezpieczeń.

Ryzyko stopy procentowej

Ze względu na częściowe finansowanie działalności Spółki poprzez instrumenty dłużne istnieje ryzyko stopy procentowej. Przy zmiennym oprocentowaniu kredytów, w związku ze zmianami m.in. poziomu stóp procentowych czy inflacji, istnieje ryzyko znaczących zmian stopy WIBOR, będącej składnikiem oprocentowania kredytów. W efekcie, na skutek zmian oprocentowania koszt finansowania zewnętrznego może się zmienić.

Podwyższenie rynkowych stóp procentowych może też wpływać na spadek zainteresowania inwestowaniem w obligacje oprocentowane według stałej stopy procentowej, które Zortrax emitował w przeszłości celem zwiększenia płynności.

Ryzyko kredytowe

Spółka, jak każdy podmiot gospodarczy, jest w swojej działalności narażona na ryzyko wypłacalności kontrahentów (określane tradycyjnie jako ryzyko kredytowe), rozumiane jako ryzyko niewywiązania się przez kontrahentów wobec Spółki z zobowiązań wynikających ze zrealizowanych zleceń. Spółka prowadzi działalność w zakresie zarządzania ryzykiem wypłacalności kontrahentów, zarówno na etapie przygotowywania zleceń (badanie potencjalnych kontrahentów, badanie zabezpieczeń, przygotowywanie umów), jak i ich realizacji (monitorowanie wykonywania kontraktów, monitorowanie zaangażowania w poszczególne zlecenia) jednak nie ma gwarancji, że analiza dokonana przez Spółkę zostanie dokonana prawidłowo.

Ziszczenie się niekorzystnych zjawisk w obszarze ryzyka wypłacalności kontrahentów może skutkować brakiem możliwości zamknięcia danego zlecenia z zakładaną efektywnością lub krańcowo utratę części lub całości zaangażowanych środków. Okoliczności te mogą niekorzystnie wpłynąć na dalszą działalność Spółki, sytuację finansową, majątkową i gospodarczą Spółki oraz perspektywy rozwoju, w szczególności poprzez ograniczenie przychodów, podwyższenie poziomu kosztów, spadek wartości aktywów Spółki, a tym samym pogarszać sytuację gospodarczą Spółki.

Ryzyko źródeł finansowania działalności oraz płynności finansowej

Zortrax S.A. dywersyfikuje źródła finansowania działalności korzystając zarówno z kapitału własnego, jak i finansowania kapitałem dłużnym w postaci obligacji, a także kredytu obrotowego. Z finansowaniem środkami własnymi wiąże się ryzyko ich zmniejszenia w przypadku ponoszenia przez Spółkę strat. Z kolei z finansowaniem środkami obcymi w formie obligacji związane są ryzyka podjęcia przed obligatariuszy decyzji niekorzystnych dla Spółki, np. o wcześniejszym wykupie na żądanie obligatariusza, które możliwe jest w przypadku, otwarcia postępowania upadłościowego w stosunku do Spółki lub złożenia przez Zarząd Spółki wniosku o jego upadłość likwidacyjną lub układową.

Polityka finansowa Zortrax ma na celu zapewnienie w największym możliwym zakresie utrzymania zasobów finansowych na bezpiecznym poziomie i płynności, które umożliwią Spółce spłatę zobowiązań w momencie ich wymagalności, zarówno w normalnym toku działalności, jak i w okolicznościach nadzwyczajnych, tak aby Zortrax nie został narażony na straty.

VIII. Akcje własne

Zortrax S.A. nie posiada akcji własnych.

IX. Oświadczenia

Oświadczenie Zarządu w sprawie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych

Zarząd Zortrax S.A. oświadcza, że podmiot uprawniony do badania rocznego sprawozdania finansowego wybrany został zgodnie z przepisami prawa oraz że podmiot ten oraz biegły rewident, dokonujący badania, spełnili warunki do wyrażenia bezstronnej i niezależnej opinii o badanym rocznym sprawozdaniu finansowym, zgodnie z obowiązującymi przepisami i normami zawodowymi.

Oświadczenie Zarządu w sprawie rzetelności sprawozdania finansowego

Zarząd Zortrax S.A. oświadcza, że wedle jego najlepszej wiedzy, roczne sprawozdanie finansowe i dane porównywalne sporządzone zostały zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości i odzwierciedlają w sposób prawdziwy, rzetelny i jasny sytuację majątkową, finansową spółki Zortrax

S.A. i jej wynik finansowy oraz że sprawozdanie Zarządu zawiera prawdziwy obraz rozwoju i osiągnięć oraz sytuacji Spółki.

.....

Prezes Zarządu

.....

Wiceprezes Zarządu